

## POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa A. B.

przeciwko P. S.A. z siedzibą w L.

o odszkodowanie z umowy społecznej, nagrodę jubileuszową, odprawę emerytalną, premię,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 7 listopada 2018 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 15 czerwca 2018 r., sygn. akt III APa [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 czerwca 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił apelację pozwanej P. S.A. z siedzibą w L. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 kwietnia 2016 r.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od pozwanej P. S.A. w L. na rzecz powoda A. B. kwotę:

- 139.124,60 zł tytułem odszkodowania z umowy społecznej - porozumienia w sprawie gwarancji dla pracowników w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę z powodem,

- 10.811,24 zł tytułem odszkodowania z tytułu niewypłaconej nagrody jubileuszowej,
- 19.661,18 zł tytułem odszkodowania z tytułu niewypłaconej odprawy emerytalnej,
- po 3.695,56 zł tytułem odszkodowania z tytułu niewypłacenia premii rocznej za lata 2010 do 2015; wszystkie te kwoty wraz z odsetkami ustawowymi.

W dniu 18 lipca 2016 r., z zachowaniem terminu przewidzianego w art. 369 § 1 k.p.c., strona pozwana wniosła apelację do tego wyroku, sporządzoną przez fachowego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, w której zawarto informację o dołączeniu dowód uiszczenia należnej od tego środka zaskarżenia opłaty w kwocie 9.589 zł. Sąd Okręgowy stwierdziwszy brak poświadczenia faktu opłacenia apelacji, pismem z 25 lipca 2016 r. (doręczonym adresatowi z dnia 22 sierpnia 2016 r.) wezwał pełnomocnika skarżącego do przedłożenia stosownego dowodu. W odpowiedzi na wezwanie, pełnomocnik strony pozwanej złożył pismo z daty 29 sierpnia 2016 r., do którego dołączył dowód uiszczenia w dniu 26 sierpnia 2016 r. należnej opłaty od apelacji.

Sumując te okoliczności Sąd Apelacyjny podkreślił, że w apelacji fachowy pełnomocnik strony pozwanej podał nieprawdziwą informację o opłaceniu tego środka odwoławczego, podczas gdy należną opłatę strona uiściła w wybranym przez siebie terminie, czyli *de facto* po ponad miesiącu od wniesienia apelacji.

Rozważając zaistniałą sytuację na gruncie art. 130<sup>2</sup> k.p.c. Sąd drugiej instancji skonstatował, że po uchyleniu z dniem 1 lipca 2009 r. przepisu § 3 art. 130<sup>2</sup> k.p.c. nie ma podstaw do stwierdzenia, iż na skutek tej decyzji ustawodawcy uległy zmianom rygory dotyczące braków fiskalnych pism procesowych będących środkami zaskarżenia wnoszonymi przez profesjonalnych pełnomocników. Jednym z podstawowych obowiązków wnoszącego apelację jest jej terminowe opłacenie. Obowiązek ten powstaje przy wnoszeniu do sądu pisma podlegającego opłacie. Gdy strona jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, obowiązany jest on samodzielnie obliczyć należną opłatę i ją uiścić. Wspomniana nowelizacja art. 130<sup>2</sup> k.p.c. powoduje, że w obecnym stanie prawnym, co do zasady, nie istnieje możliwość odrzucenia podlegającego opłacie środka zaskarżenia bez wdrożenia procedury naprawczej opisanej w art. 130 § 1 k.p.c. Zatem gdy pismo wnosi (tak jak

w rozważanym przypadku) radca prawny, nie wzywa się do należytego opłacenia czy opłacenia ogóle pisma podlegającego opłacie stałej lub stosunkowej, a zwraca się je w trybie art. 130<sup>2</sup> § 1 k.p.c. W myśl art. 130 § 1 k.p.c. powinność wezwania strony do uiszczenia należnej opłaty od pisma procesowego dotyczy bowiem tylko przypadku, gdy pismo to zostało wniesione przez stronę, której nie zastępował profesjonalny pełnomocnik.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w przedmiotowej sprawie nie istniały podstawy do wdrożenia przyjętego przez Sąd Okręgowy trybu postępowania, polegającego na wezwaniu pełnomocnika strony pozwanej do wylegitymowania się dowodem wniesienia opłaty od apelacji. W konsekwencji należy przyjąć, że apelacja pozwanej spółki nie została uiszczona w terminie zgodnie z art. 370 w związku z art. 373 zd. 1 k.p.c.

Pozwana zaskarżyła powyższe postanowienie zażaleniem. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 zd. 1 k.p.c., przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w związku z art. 130<sup>2</sup> § 1 k.p.c., a w konsekwencji odrzucenie apelacji pozwanej w sytuacji, gdy nie zachodziły podstawy do zastosowania takiej sankcji, gdyż apelacja została należycie opłacona. Żaląca się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana podniosła, że bezspornym jest, iż sprawa niniejsza została wszczęta po uchyleniu z dniem 1 lipca 2009 r. przepisu § 3 art. 130<sup>2</sup> k.p.c., sankcjonującego odrzuceniem bez wzywania do uzupełnienia braków pisma wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika. Zaprezentowana w postanowieniu Sądu Najwyższego o sygn. akt II UZ 48/09 wykładnia przepisów, na którą powołuje się Sąd Apelacyjny, zostało zanegowana w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10, a wyrażony w tej uchwale pogląd prawny dotyczący stosowania procedur sanacyjnych w odniesieniu do skargi kasacyjnej, pozostaje aktualny także w przypadku braków formalnych/fiskalnych apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Godzi się przypomnieć, że obowiązujący do dnia 1 lipca 2009 r. przepis art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c. stanowił, iż „Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (apelację, zażalenie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, skargę na orzeczenie referendarza sądowego) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia”. Przepis ten został uchylony ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2008 r. Nr 234, poz. 1571), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2009 r. Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy, jej przepisy stosuje się do postępowań wszczętych po dniu wejścia w życie tego aktu nowelizującego. W myśl powszechnie akceptowanej wykładni, przez pojęcie „postępowania wszczęte” należy rozumieć postępowania nowe, wywołane pozwem (wnioskiem, odwołaniem) złożonym w okresie obowiązywania ustawy. A contrario: do postępowań pozostających w tej dacie w toku mają zastosowanie przepisy dotychczasowe, w tym uchylony art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 4/11, OSNP 2012 nr 15-16, poz. 206; z dnia 2 sierpnia 2011 r., II UZ 30/11, LexPolonica nr 5806286; z dnia 22 marca 2012 r., V CZ 158/2011, LexPolonica nr 515745; z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CZ 103/13, LEX nr 143360). Nie budzi zatem wątpliwości konieczność stosowania 130<sup>2</sup> § 2 k.p.c. do środków odwoławczych lub środków zaskarżenia podlegających opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej, wnoszonych przez adwokatów lub radców prawnych w sprawach niezakończonych prawomocnie do dnia 1 lipca 2009 r. Podkreślić przy tym należy, że zgodność powyższego przepisu z Konstytucją RP nie została zakwestionowana Trybunał Konstytucyjny (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 listopada 2008 r., SK 33/07, OTK ZU 2008/9A, poz. 154; z dnia 28 maja 2009 r., P 87/08, OTK ZU 2009/5A, poz. 72 oraz z dnia 14 września 2009 r., SK 47/07, OTK ZU 2009/8A, poz. 122).

Powyższy pogląd prezentowany jest także w cytowanym w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2014, I PZ 21/14, (LEX nr 1777858), które zapadło w sprawie zapoczątkowanej pozwem wniesionym w dniu 6 lutego 2004 r., a więc jeszcze pod rządami art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c.

Problematyczna w praktyce okazała się natomiast ocena skutków skreślenia art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c. w odniesieniu do środków odwoławczych i środków zaskarżenia wnoszonych w sprawach wszczętych po dacie wejścia w życie ustawy zmieniającej z dnia 5 grudnia 2008 r. Teoretycznie mogło się wydawać, że w razie gdy adwokat, radca prawny albo rzecznik patentowy wniósł bez należnej opłaty środek odwoławczy lub środek zaskarżenia, podlegający opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia, wtedy *mutatis mutandis* należałoby stosować art. 130<sup>2</sup> § 1 i 2, przy uwzględnieniu przepisów dotyczących poszczególnych środków odwoławczych lub środków zaskarżenia. Oznaczałoby to, że środek odwoławczy lub środek zaskarżenia powinien zostać odrzucony przez sąd bez wzywania do uiszczenia opłaty, ale z możliwością uiszczenia brakującej opłaty w terminie tygodniowym od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, co spowodowałoby, że środek odwoławczy lub środek zaskarżenia wywoła skutek od daty pierwotnego wniesienia. W judykaturze i nauce przyjęto jednak trafnie, że w omawianej sytuacji należy wezwać adwokata, radcę prawnego albo rzecznika patentowego do uiszczenia należnej opłaty pod rygorem odrzucenia środka odwoławczego lub środka zaskarżenia, stosując w niezbędnym zakresie art. 130 § 1 k.p.c., przy uwzględnieniu właściwych przepisów dotyczących poszczególnych środków odwoławczych lub środków zaskarżenia.

Takie stanowisko przedstawiono w mającej moc zasady prawnej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10 (OSNP 2011 nr 3-4, poz. 38). W tezie tej uchwały stwierdzono, że nieopłacona skarga kasacyjna złożona przez adwokata lub radcę prawnego po wejściu w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571) podlega odrzuceniu w razie niewykonania zarządzenia wzywającego do opłacenia skargi (art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. w związku z

art. 130 § 1 k.p.c.). W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy w powiększonym składzie wyjaśnił zaś, między innymi, że w dniu 1 lipca 2009 r. weszła w życie wspomniana ustawa nowelizująca z dnia 5 grudnia 2008 r., uchylająca art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c. Po uchyleniu art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c. doszło do tego, że zabrakło przepisu regulującego sytuację, w której profesjonalny pełnomocnik składa nieopłaconą skargę kasacyjną. Rozważając, w jaki sposób usunąć niespójność regulacji prawnej, która powstała wskutek uchylenia powołanego przepisu i pozostawienia bez zmian art. 130<sup>2</sup> § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjął, że nieopłacenie skargi kasacyjnej należy uznać za wadę usuwalną, automatycznie uruchamiającą tryb naprawczy, o którym mowa w art. 130 § 1 k.p.c. Ostatecznie Sąd Najwyższy uznał, że w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez adwokata lub radcę prawnego podlegającej opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia, odpowiednie zastosowanie znajduje art. 130 § 1 k.p.c., stanowiący, że jeżeli pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych lub jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty, przewodniczący wzywa stronę, pod rygorem zwrócenia pisma, do poprawienia, uzupełnienia lub opłacenia go w terminie tygodniowym.

Przedstawione wyżej stanowisko jest w pełni respektowane przez Sąd Najwyższy, tak w odniesieniu do skargi kasacyjnej (postanowienia z dnia 3 lutego 2010 r., II CZ 79/09, LEX nr 585775; z dnia 11 sierpnia 2010 r., II UZ 6/10, LEX nr 621343; z dnia 28 października 2010 r., II UZ 26/10, LEX nr 707892; z dnia 9 lutego 2011 r., V CZ 95/10, LEX nr 1102888; z dnia 15 grudnia 2011 r., II CZ 130/11, LEX nr 1147754; z dnia 24 maja 2012 r., II CZ 12/12, LEX nr 1243013; z dnia 8 marca 2016 r., II UZ 54/15, LEX nr 2015631), jak i apelacji (postanowienia z dnia 8 marca 2012 r., V CZ 31/11, LEX nr 1250789; z dnia 6 marca 2014 r., V CZ 12/14, LEX nr 145013; z dnia 9 września 2016 r., V CZ 47/16, LEX nr 2149224).

Stosowanie art. 130 § 1 k.p.c. doznaje jednak częściowego wyłączenia w przypadku zgłoszenia w skardze kasacyjnej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, oddalonego następnie postanowieniem sądu. W takiej sytuacji, w myśl zasady *lex specialis derogat legi generali*, należy sięgnąć do art. 112 ust. 2 i 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W myśl art. 112 ust. 2 u.k.s.c., jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem

terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma, na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. Zgodnie zaś z art. 112 ust. 3 u.k.s.c., przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli wskazany w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. tygodniowy termin na opłacenie pisma upłynie bezskutecznie, sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c., bez stosowania postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 130 § 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2013 r., II CZ 161/12, LEX nr 1293749 i z dnia 17 września 2014 r., I CZ 71/14, LEX nr 1537555).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy należy stwierdzić, że Sąd drugiej instancji niesłusznie uznał, że nieuiszczenie przez profesjonalnego pełnomocnika opłaty od apelacji jest brakiem formalnym, do którego nie należy stosować trybu naprawczego z art. 130 § 1 k.p.c. Co więcej - istnieją podstawy do uruchomienia opisanej w tym przepisie procedury sanacyjnej także w sytuacji, gdy środek odwoławczy został opłacony tyle tylko, że z uchybieniem terminowi do uiszczenia opłaty. Zgodnie bowiem z regułą wnioskowania *a maiori ad minus*, jeśli obowiązujące przepisy zezwalają na uzupełnienie braku opłaty od apelacji na skutek wdrożenia procedury naprawczej, to tym bardziej brak taki może być usunięty przez samą stronę. Przyjęcie odmiennej koncepcji prowadziłoby do tego, że strona niedokonująca opłaty w ogóle będzie w lepszej sytuacji procesowej niż strona, która czynności tej dokona wprawdzie po upływie terminu do wniesienia środka odwoławczego, ale jeszcze przed wezwaniem jej do usunięcia tego braku, to jest przed uruchomieniem przez sąd procedury naprawczej. Strona poniosłaby zatem ujemne konsekwencje swoich działań wynikających wyłącznie z chęci samodzielnego uzupełnienia braku, czyli niejako z „nadgorliwości”. Taka interpretacja przepisów jest jednak

niedopuszczalna, a nawet klóci się z elementarnym poczuciem sprawiedliwości, gdyż różnicuje pozycję procesową stron postępowania sądowego znajdujących się w istocie w sytuacji analogicznej (tj. wniesienia nieopłaconego środka zaskarżenia), z tą tylko różnicą, że jedna z nich czeka na wezwanie sądu do uzupełnienia braku fiskalnego, natomiast druga, nie czekając na wezwanie, brak ten uzupełnia sama.

Co jednak szczególnie istotne dla oceny zasadności zażalenia wniesionego w niniejszej sprawie, zgodnie z treści art. 370 k.p.c., sąd pierwszej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innym przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie. Przepis ten, co jasno wynika z jego wykładni dokonanej z zastosowaniem reguł językowych, nie mówi przy tym o apelacji nieopłaconej w terminie przewidzianym do jej wniesienia, lecz wyłącznie o skutkach nieopłacenia apelacji. W zakresie, w jakim reguluje te skutki, należy go zatem wiązać z unormowaniem art. 130 § 1 k.p.c. Oznacza to, że w każdym przypadku, w którym wniesiona apelacja jest nieopłacona, musi zostać wdrożona procedura naprawcza. Przez apelację nieopłaconą, o której mowa w art. 370 k.p.c., należy więc rozumieć wyłącznie taką apelację, która nie została opłacona mimo wezwania sądu do jej opłacenia oraz taką, która wprawdzie została opłacona, ale po upływie terminu określonego w tym wezwaniu. Apelacja opłacona wprawdzie po upływie terminu do jej wniesienia, ale przed uruchomieniem przez sąd procedury naprawczej, o której mowa w art. 130 § 1 k.p.c., nie jest natomiast apelacją nieopłaconą w takim znaczeniu, w związku z czym nie może być ona odrzucona z powołaniem się na art. 370 k.p.c.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.